

RIKSARKIVAREN

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
v/ Martin Oppegaard
Postboks 8112 Dep
0030 OSLO

Deres ref
16/2472

Vår ref.
2016/11333 TOWE

Dato
16.06.2016

Kommunevåpen for nye Sandefjord kommune – Riksarkivets uttalelse

Vi viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementets brev av 9. juni i år vedlagt søknad fra Fellesnemnda for Sandefjord kommune om godkjenning av kommunevåpen for nye Sandefjord kommune.

KMD ønsker Riksarkivets vurdering av forslaget og beskrivelsen (blasoneringen) av våpenet, og viser i sitt oversendelsesbrev til at det under prosessen har vært uenighet om hvilke heraldiske krav som gjelder for utforming av kommunevåpen. Departementet ber om en redegjørelse for hva uenigheten består i, og hva som ligger til grunn for de ulike posisjonene.

Vi vil i det følgende gå gjennom de viktigste reglene for norske kommunevåpen, og for hver regel ta stilling til om forslaget fra Sandefjord oppfyller kravet. Åtte hovedregler er beskrevet i boken *Norske kommunevåpen* fra 1987. Punktene under inneholder, i tillegg til det som står i boken, noen elementer som er nærmere spesifisert eller forklart på Riksarkivets nettsider.

Det finnes andre regler for heraldikk enn de som gjelder for norske kommunevåpen, og det finnes norske kommunevåpen som ikke er godkjent ved kongelig resolusjon. Riksarkivet følger tradisjonen for norske kommunevåpen i sine anbefalinger.

Relevante regler for kommunevåpen i Norge og om forslaget følger reglene

1. Våpenet skal ha to farger: sølv eller gull (metaller) + rødt, blått, grønt eller svart (farger).

Forslaget oppfylder regelen.

2. Våpenet skal inneholde bare ett motiv, men samme motiv kan gjentas flere ganger.

Det er tvilsomt om våpenet bare inneholder ett motiv. En nærmere drøfting følger.

3. Motivet må kunne beskrives (blasoneres) entydig med heraldiske faguttrykk.

Beskrivelsen fastsettes ved kongelig resolusjon. Når det er diskutabelt om våpenet inneholder bare ett motiv, har det også konsekvens for beskrivelsen. Punktene 2 og 3 må derfor sees i sammenheng.

4. Motivet skal fremstilles i ren flatetegning uten bruk av perspektiv og skyggelegging. Figuren skal gjengis som en ensfarget flate, hvor omrisset viser hva det dreier seg om.

Forslaget oppfylder regelen.

5. En figur skal sees rett forfra eller rett fra siden, ikke på skrå. Figuren skal normalt sees fra den siden hvor den «ruver» mest. Motivet i forslaget er sett rett fra siden. Det er opplagt at slik fremstår det som mest «ruvende».

Forslaget oppfylder regelen.

6. Karakteristiske trekk ved motivet skal fremheves.

Forslaget oppfylder regelen.

7. Motivet skal fylle skjoldflaten godt.

Det er vanlig at figuren er plassert midt i skjoldet uten å berøre skjoldkantene. Det er imidlertid mulig å plassere figurene annerledes.

Forslaget oppfylder regelen.

8. Våpenet må ikke krenke rettighetene til andre våpeneiere som man behøver å ta hensyn til. I dette ligger at man ikke må bruke våpen som kan forveksles med andre våpen.

Riksarkivet kan ikke se at det finnes rettigheter som våpenet krenker.

Nærmere redegjøring om problematiske sider ved i forslaget.

Regel nr. 2 over sier at våpenet bare skal inneholde ett motiv. Motiver kalles i heraldisk fagspråk figurer. Forslaget for Sandefjord består av følgende tre figurer: Mannsskikkelse, harpun, båt.

Vedlegg 4 i søknaden fra Sandefjord viser at komite og heraldiker kjenner til denne tradisjonen om ett motiv. De argumenterer for at man kan se helheten som ett enhetlig symbol. Synspunktet har ingen tradisjon innenfor *norsk kommunal heraldikk*.

Regelen om at et kommunevåpen bare skal ha en figur har vært meget strengt og konsekvent praktisert i Riksarkivet helt fra slutten av 1930-tallet, da det ble knesatt av Hallvard Trætteberg, historiker, kunstner og heraldiker. Målsettingen var å gjenskape kvalitetsheraldikk på middelaldergrunnlag, etter en gammel enkelhetsstil. Siden den tid har det utviklet seg en egen, norsk kommunal heraldisk stil, som gjør at norske kommunevåpen, godkjent ved kongelig resolusjon, har et preg av enkelhet, og hvor hvert våpen bare har en figur.

Det finnes bare ett unntak, som det da også vises til i vedlegget fra Sandefjord, bueskytteren i Melhus' kommunevåpen. Der er det riktignok bare to figurer, mann og bue. I forslaget til våpenbeskrivelse fra Sandefjord inngår betegnelsene hvalfanger, harpun og båt.

Godkjenningen av våpenet for Melhus illustrerer en side ved heraldikken, som også er beskrevet i boken *Norske kommunevåpen*. «Heraldikken ble derfor en blanding av kunst og kunnskaper, en brukskunst holdt innenfor et nettverk av normer». Det er dermed rom for en viss grad av subjektive vurderinger.

Riksarkivets vurdering av Sandefjords nye våpen

Etter en samlet vurdering er Riksarkivet kommet til at forslaget til kommunevåpen for nye Sandefjord kommune oppfyller kravene til kommunevåpen i Norge. I beskrivelsen bør ordet oppstigende erstattes med oppvoksende. Riksarkivet tilrår derfor at våpenet blir godkjent ved kongelig resolusjon, og at resolusjonen får denne ordlyden:

«Sandefjord kommunes våpen blir: I gull, i en oppvoksende båt en hvalfanger med hevet harpun, alt i sort»

Sandefjord kommunes flagg blir: I gult, i en oppvoksende båt en hvalfanger med hevet harpun, alt i sort»

Riksarkivet har ikke mottatt tegninger av forslaget, kun et prøvetrykk. Våpenet kan godt utformes på andre måter enn prøvetrykket viser, så lenge man bruker det motivet og de fargene som blasoneringen angir, og under forutsetning av at utformingen er utført i den heraldiske tegnestilen.

Veien videre

Praksis har vært at etter kongelig resolusjon er gitt, er ett sett av daterte og signerte tegninger av våpen, flagg og eventuelt segl sendt til Riksarkivet. Den siste tilrådingen fra Riksarkivet var i 2006. Hvis det har skjedd endringer i verktøy for produksjon av tegning eller tilsvarende, ber vi om å få tilsendt digital fil som er å oppfatte som original. Riksarkivet har lagt alle våre tegninger av kommunevåpen ut på Digitalarkivet. Vi planlegger ytterligere og enda enklere tilgjengeliggjøring av kommunevåpentegningene, blant annet for å lette fremtidige prosesser ved valg av kommunevåpen.

Endelig viser vi til de to siste avsnittene i KMDs positive svar av 31. mai i år på Riksarkivets forslag til forenkling av prosedyre for godkjenning av kommunevåpen. Riksarkivet ønsker en gjennomgang av gjeldende ordning for godkjenning av kommunevåpen og flagg, med sikte på formalisering eller endring. Vi imøteser gjerne et initiativ fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Med hilsen

Inga Bolstad
Riksarkivar

Tor Weidling
førstearkivar